

MEDENİYETLERİN MERKEZİ ANADOLU

Anadolu'da paleolitik yerleşmeler

Anadolu'da yerleşmeler 12.000 yıl öncesine kadar uzanmaktadır. Şanlıurfa'daki Göbeklitepe'de yapılan kazılar sonucunda buradaki yerleşme tarihinin milattan önce 12 bin yıllara kadar uzandığı anlaşılmaktadır. Ayrıca bu dönemde Antalya yakınlarındaki Beldibi, Belbaşı, Öküzini, Karayın mağaraları kuzeyde Samsun yakınlarındaki Tekkeköy Mağarası İstanbul'daki Yarımburgaz Mağarası Adıyaman'daki Palanlı Mağarası paleolitik döneme ait yerleşimler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anadolu'da yerleşmelerin oluşumu ve başlama nedenleri

Anadolu coğrafi konum olarak orta kuşakta yer almakla beraber Mezopotamya ve Akdeniz uygarlıklarına yakındır. Bu durum coğrafi açıdan önemli bir nedendir. Başka bir neden Anadolu su kaynaklarına ve tarıma elverişli topraklara sahip olmasıdır. Özellikle Fırat, Dicle, Kızılırmak, Sakarya gibi nehirler yerleşme için uygun yerler olmuştur. Ayrıca Anadolu yeraltı ve yer üstü kaynakları bakımından da önemli avantajlara sahipti, özellikle bakır gümüş Anadolu'nun önemli hazineleriydi.

Bu avantajlı şartlardan dolayı Anadolu'da önemli uygarlıklar kurulmuş ve gelişmiştir. Bunlardan Hititler, Frigler, Urartular, Lidyalılar, İyonyalılar tarihte önemli işler yapmış, günümüze tarihi değeri olan eserler bırakmışlardır.

Hititler (Etiler)

Milattan önce 2000'li yıllarda Anadolu'ya yerleşmiş ve bu topraklarda hüküm sürmüş uygarlıktır. Kuruluş yeri olarak Kızılırmak nehrinin iç kısmını tercih etmiş, tarıma ve hayvancılığa önem vermişlerdir. Ayrıca elma, üzüm, kayısı gibi meyvelerin yanında bakliyat tarımı yapmışlardır. Ayrıca demir ve bakır işçiliği önemli bir ekonomik faaliyet olmuştur bu uygarlık için. Çivi yazısını kullanmışlar, Mısır ile yapılan savaşın sonucunda tarihin ilk yazılı antlaşması olan Kadeş antlaşmasını imzalamışlardır. Başkentleri Çorum yakınlarındaki **Hattuşa**'dır.

Frigler

Frigler, Anadolu'ya milattan önce 1200'lü yıllarda gelmiş, Sakarya Nehri'nin etrafında Eskişehir Afyon ve Kütahya illerinin illerinin bulunduğu coğrafyaya yerleşmişlerdir. Frigler de Tarımı ve hayvancılığı önemseyen kanunları öne çıkarmışlar, özellikle hayvancılığı koruma altına almışlardır. Tarımın ve üretimin temsili olan öküzü kesmenin ve sabanı kırmanın cezasını ölüm olarak belirtmişlerdir. Sanatta bu uygarlık için önemli bir uğraşıdır, müzik aletleri yapmışlar, madencilikle uğraşmışlar, ağaç işlemeciliği ve dokumacılıkta önemli çalışmalar yapmışlardır. başkentleri Ankara civarındaki **Gordion**'dur.

Urartular

Milattan önce 900'lü yıllarda Van Gölü çevresinde kurulmuş bir uygarlıktır. Tarımı, hayvancılığı ve madenciligi önemsemişler. Sulama ve su kanalları gibi yenilikler yapmışlar, bununla beraber hem hayvancılıkta hem de demir ve bakır işleme işlerinde, taş ve ahşap işçiliğinde önemli çalışmalar yapmışlardır. Başkentleri Van şehrine yakın **Tuşba**'dır.

Lidyalılar

Lidyalılar milattan önce 600'lü yıllarda Batı Anadolu'ya Gediz ve Küçük Menderes nehirleri arasındaki kalan bölgeye yerleşmişler, tarım, hayvancılık ve ticaretle uğraşmışlardır. Basra Körfezi'ne kadar uzayan Kral Yolu yapılarak ticareti geliştirmişler, bilinen ilk madeni parayı kullanmışlar bilim sanat ve kültürde ileri gitmişlerdir. Başkentleri Manisa yakınlarındaki **Sard** kentidir.

İyonyalılar

Milattan önce 1200'lü yıllarda Yunanistan'dan gelerek İzmir ve Aydın kıyılarına yerleşmişler, şehir devletleri olarak yaşamışlar. Akdeniz ve Ege kıyılarında zaman zaman Karadeniz kıyılarında koloniler oluşturmuşlardır. Tarıma ve hayvancılığa önem vermişler, denizcilik alanında gelişmiş ve ticaretle uğraşmışlardır. Ayrıca felsefe, tıp, edebiyat ve tarih alanlarında önemli eserler vermişlerdir. Başkentleri yoktur şehir devletleri olarak kurulmuşlardır. Efes ve millet bu uygarlığın önemli şeylerinden ikisidir.